

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції

**«ДОСЛІДЖЕННЯ РІЗНИХ НАПРЯМКІВ
РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ»**

15–16 червня 2018 р.

**Одеса
2018**

УДК 001.8:159.9+37.01(063)
Д 70

Д 70 Дослідження різних напрямків розвитку психології та педагогіки: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (15–16 червня 2018 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. – 136 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 001.8:159.9+37.01(063)

© Автори статей, 2018
© Південна фундація педагогіки, 2018

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Гладка К. А., Сергієнко І. І. ПРОЕКЦІЯ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН ТА ЙОГО МІСЦЕ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА.....	8
Гнатюк О. В. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	10
Коченгіна М. В., Сосницька Н. П., Ярмонова Н. С. ГЕНЕЗИС ПОГЛЯДІВ НА РОЛЬ ВІЙСЬКОВОЇ ІГРАШКИ У ВИХОВАННІ ДИТИНИ.....	13
Колодич О. Б., Ламерт В. Г. ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	15
Малєєва Н. С. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОВІДНИХ МОТИВІВ, ІНТЕРЕСІВ ТА НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ МОЛОДІ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЗАХОПЛЕНOSTІ МЕРЕЖЕВИМ ПРОСТОРОМ	18
Михальчук Ю. О. ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ТОЛЕРАНТНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	20
Павленко Т. В. РЕЗУЛЬТАТИ АПРОБАЦІЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ	23
Петренко І. В. ВРЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ: КОМУНІКАТИВНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	25
Тарасюк Н. О. ЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ІЗ ФОРМУВАННЯМ СХИЛЬНОСТІ ДО ПСИХОСОМАТИКИ	28
Федорук А. С. ДО ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ СЕРЕД МОЛОДІ (ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ).....	30
СЕКЦІЯ 2. ПЕДАГОГІЧНА ТА КОРЕКЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ	
Демченко А. В., Олексенко В. А. ВПЛИВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА НА ФОРМУВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.....	33

Аршава І. Ф., Хорева К. О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ	36
---	----

**СЕКЦІЯ 3. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
ТА ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ПЕДАГОГА:
ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Деревинська С. А. СУЧАСНИЙ, КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК ТА ВИХОВАННЯ, НАВЧАННЯ І КОРЕКЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНА ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	39
Zelenska O. M., Velychko V. A. SONGS IN TEACHING PILOT CADETS ENGLISH	42
Молчанова-Долінко В. О. КРЕАТИВНА ОСОБИСТІСТЬ МУЗИКАНТА ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ	43
Овчаренко Л. В., Турукіна О. В., Лосєв О. С. РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	46
Палилюцько О. М., Цупа Л. О., Камінська В. В. ЗАРОДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	48
Поліщук Т. П. САМОРОЗВИТОК ОСОБИСТІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	50
Сєводнева К. О. РОЛЬ ВИДАТНИХ ПРОСВІТНИКІВ ХІХ СТ. У РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ЗАПОРІЗЬКОМУ КРАЇ	52

**СЕКЦІЯ 4. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
МІЖЕТНІЧНИХ І МІЖКУЛЬТУРНИХ ВІДНОСИН**

Марчук Л. М. ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ АСЕРТИВНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ.....	54
---	----

СЕКЦІЯ 5. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Дубовой О. В., Бабич В. І. ПОШУК ШЛЯХІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	56
--	----

Капінус О. С. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	58
Коченгіна М. В., Заліська О. М., Коваль О. А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	60
Лавріненко О. В. МАРІЯ МОНТЕССОРІ ПРО РОЛЬ СЕРЕДОВИЩА У НАВЧАННІ І ВИХОВАННІ ДІТЕЙ	62
Молнар А. О. УМОВИ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ У МОЛОДШИХ КЛАСАХ	65
Остапенко Л. В. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПІДГРУНТЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ.....	67
СЕКЦІЯ 6. ФІЛОСОФІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ	
Гириловська І. В. АВТОРСЬКА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	70
Каптур Г. А., Денисюк О. О. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	72
Каптур Г. А., Климяк Т. П. ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ СИНТАКСИСУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	74
Карпо І. Е. ОСОБЛИВОСТІ ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК У ПОТОЧНОМУ КОНТРОЛІ ТА ОЦІНЮВАННІ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ЗНЗ	77
Кузьменко Н. О. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ 1-3 КЛАСІВ ЗЗСО З ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	79
Мукомел С. А. АКМЕОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	82

СЕКЦІЯ 7. СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Іванова Т. М.

АДАПТАЦІЯ УЧНІВ ДО РЕАЛЬНОГО ЖИТТЯ
В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 85

Івашина В. В.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ, ПРИЙОМІВ
ТА ВПРАВ В КОНЦЕПЦІЇ НУШ..... 89

Кашина Г. С.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД
У НАУКОВО-ПРИРОДНИЧІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ
ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ 92

Кравчук М. Г., Гурняк О. М., Романенко О. В.

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
У СТУДЕНТА-МЕДИКА 95

Кульомза К. П.

СТИЛІ ТА СТРАТЕГІЇ РОЗУМІННЯ ТЕКСТІВ РІЗНИХ ВИДІВ
У НАВЧАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ..... 96

Кучеренко М. П.

ТРАДИЦІЙНИЙ, СИТУАТИВНО-ОРІЄНТОВАНИЙ, ІНТЕГРАТИВНИЙ
ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ УРОК ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНИХ
ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК У ЗЗСО 98

Маяка В. Р.

ТЕХНІКА «ДІАЛОГ З КАРТИНОЮ» У ФОРМУВАННІ
НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ГОВОРІННІ В УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ 100

Михайліченко М. О.

ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ФОНЕТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ
5 КЛАСУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ..... 102

Мокренко В. С.

ВИКОРИСТАННЯ КАРИКАТУР У ФОРМУВАННІ
НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
У ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ 105

Пирог Н. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ДО РОБОТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЗА НОВОЮ ПРОГРАМОЮ
(РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ) 108

Решітько К. М.

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ ДЛЯ СТВОРЕННЯ
КООПЕРАТИВНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРОЄКТІВ
В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УЧНІВ
11-ИХ КЛАСІВ ЗЗСО 111

Філон А. В.
ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ 114

Чечулін О. С.
ДЖЕРЕЛА ПОМИЛОК ПРИ ВИВЧЕННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ
УЧНЯМИ ЗЗСО ТА ЇХ МЕТОДИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ 117

Чорна І. Ю.
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ
ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 120

СЕКЦІЯ 8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ДОДАТКОВОЇ ОСВІТИ

Бойко С. Т.
ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА 124

Petlova L. L.
THE IMPORTANCE OF TEACHING ENGLISH TERMINOLOGY
IN THE FIELD OF TOURISM AND HOSPITALITY 126

СЕКЦІЯ 9. УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Новаковець В. П.
ВИМОГИ ПРИ ПІДБОРІ ВИКЛАДАЧІВ В ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ 130

Палилюцько О. М., Волошин Я. Й.
КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА У ВИЩІЙ ШКОЛІ 132

**Порівняння діагностичних результатів курсантів
експериментальної групи, отриманих до та після проведення
експериментальної корекційно-розвивальної програми**

Методика	Показник	ЕГ1		ЕГ2		t	p
		M _x	σ _x	M _x	σ _x		
КОС	комунікативні схильності	8,03	5,2	12,8	2,3	4,4	≤0,01

Примітки. 1) ЕГ1 – результати експериментальної групи до проведення корекційно-розвивальної програми; ЕГ2 – результати експериментальної групи після проведення корекційно-розвивальної програми;

2) використовувалось порівняння за t-критерієм Ст'юдента для залежних вибірок.

Отже, на основі наведених у таблицях 1 та 2 результатів проведеного експериментального дослідження, можна зробити висновок про високу ефективність розробленого нами методичного забезпечення корекційно-розвивального етапу психологічного супроводу навчально-службової діяльності підлітків. Повторна психодіагностика підлітків експериментальної групи виявила достовірне покращення комунікативних властивостей підлітків.

Висновки. Розкрито мету і завдання формувального експерименту на основі даних емпіричного дослідження. У розділі представлено програму розвитку особистісних чинників, які впливають на розвиток комунікації підлітків. Програма розрахована на п'ять тижнів і складається з тренінгу, лекційних та практичних занять. Проаналізовано результати дослідження комунікативних властивостей підлітків до запровадження програми та після її апробації, що дозволило визначити ефективність емпіричного дослідження у визначенні внутрішніх чинників та ефективності самої програми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу: Навч. посіб. / К. Л. Мілютіна. – К.: МАУП, 2004. – 192 с.
2. Рогов Є. І. Настільна книга практичного психолога: навч. посібник у 2-х т. / Є. І. Рогов. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 384 с.

Петренко І. В.

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
лабораторії психології спілкування

*Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна*

ВРЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО КОНФЛІКТУ: КОМУНІКАТИВНО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

У наш час поступово трансформуються існуючі погляди щодо конфліктної взаємодії як негативного явища, що потребує своєї елімінації. Відбувається його розуміння як такого, що реалізує позитивні функції і є невід'ємним елементом соціального життя людини. Акцент у такому разі переноситься з необхідності ліквідації, нівелювання конфліктних явищ на їх врегулювання, що дозволяє мінімізувати негативні наслідки проблемної ситуації і, більш того, діставати позитивного кумулятивного ефекту від результатів конфліктного процесу. З огляду на це важливими для науко-

вого розв'язку і соціальної практики постають питання розроблення й закріплення нормативно-правових та організаційно-управлінських механізмів щодо упровадження комунікативних технологій неконфліктної міжособистісної взаємодії у різних областях соціальної практики. Опрацювання професійного та методичного забезпечення з підготовки, перепідготовки й підвищення рівня кваліфікації відповідних спеціалістів. Проведення психологічних досліджень, спрямованих на вивчення конфліктогенних, дестабілізуючих факторів у різних сферах суспільної діяльності, зокрема й освітньої. Опрацювання адекватних поведінкових стратегій учасників соціального конфлікту на різних етапах його розгортання. Здійснення системного психологічного супроводу з превенції конфліктних ситуацій, поширення позитивного досвіду щодо профілактики соціальних конфліктів у просторі освіти. Розроблення методичних рекомендацій і упровадження в освітній процес навчальних програм і комунікативних соціально-психологічних технологій щодо формування просоціальної поведінки дітей та молоді як чинника їх ефективної соціалізації.

У психології представлено декілька підходів щодо розуміння соціальних конфліктів: по-перше, сутність цього явища визначається інтрапсихічними процесами і факторами; по-друге, генезис і властивості цього феномену розкриваються передусім у ситуативному контексті; по-третє, для оцінки такого факту недостатньо знань про особистісні особливості або про об'єктивні характеристики ситуації, необхідним є розуміння його суб'єктивної інтерпретації.

Оскільки конфлікт – це соціально-психологічне явище, то у цьому контексті він характеризується своїми ціннісно-нормативними властивостями. Нормативний аспект соціального конфлікту виявляється через такі види взаємозв'язків: у прагненні учасників конфлікту до нормативного обґрунтування своєї позиції, в існуванні конвенційних правил конфліктної взаємодії, у наявності культурних і етичних норм конфліктної інтеракції. Через те, що дії опонентів у конфліктній ситуації спричиняють один на одного значний вплив, то в будь-якому конфлікті вони обов'язково приймають характер взаємодії. Конфліктна поведінка особистості, як особливий тип активності, цілком природно характеризується своїми, притаманними тільки їй принципами, стратегіями (способами) і тактиками (прийомами), а тому піддається комунікативній технологізації, тобто здійснюється шляхом розподілення її на ряд конкретних взаємопов'язаних процедур і операцій, що мають своє однозначне, обов'язкове виконання і ведуть до досягнення поставленої мети на високому рівні ефективності.

Створення динамічної моделі соціального конфлікту дало змогу визначити основні етапи функціонування і фази його розгортання (див. рисунок). Структура конфлікту розглядається через сукупність стійких взаємозв'язків, що забезпечують його внутрішню єдність, еквівалентність або несхожість з іншими явищами соціального буття.

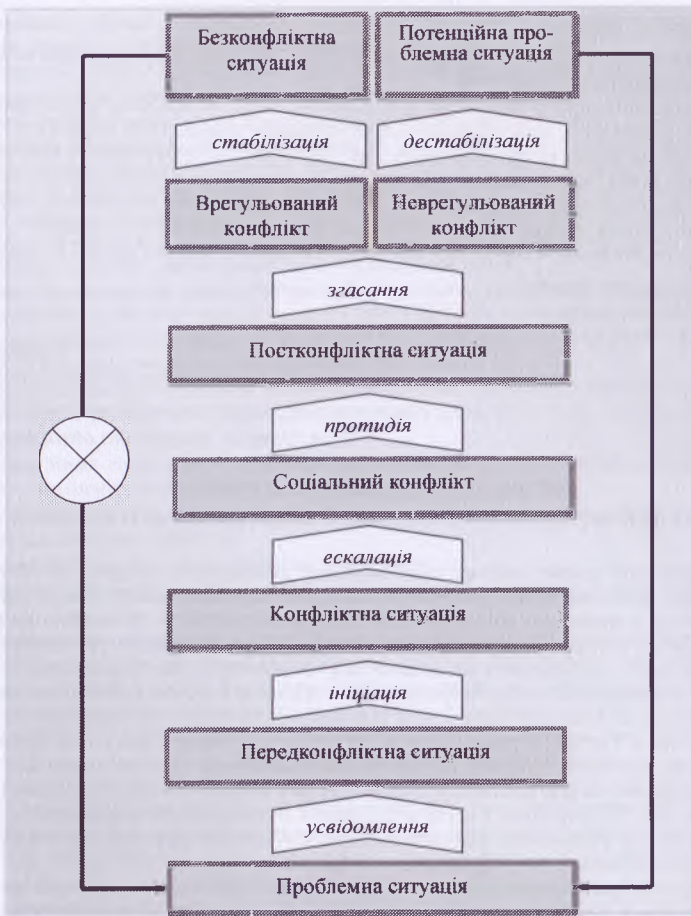


Рис. Динамічна модель розгортання соціального конфлікту

Динамічні характеристики соціального конфлікту, які розкривають елементи його структури та підкреслюють взаємозумовленість його компонентів всередині єдиного процесу є такими:

- виникнення об'єктивної проблемної ситуації;
- усвідомлення, актуалізація проблемної ситуації;
- намагання учасників комунікативної взаємодії вирішити проблемну ситуацію у неконфліктний спосіб;
- виникнення передконфліктної ситуації у разі неможливості вирішити проблему безконфліктно;
- наявність інциденту, тобто стимулу, що здатен викликати комунікативний ефект;
- ініціація конфліктної ситуації;
- ескалація конфліктної взаємодії;

- наявність збалансованої/не збалансованої протидії;
- завершення конфлікту через часткову або цілковиту нормалізацію міжособистісних чи міжгрупових відносин;
- виникнення передумов щодо формування нової потенційної проблемної ситуації, у разі часткового (неостаточного) врегулювання соціального конфлікту.

З огляду на вищевказане зазначимо, що особливості розгортання і врегулювання соціального конфлікту доцільно розглядати у межах комунікативно-технологічного підходу, що розкриває нерозривний зв'язок між психічними процесами і спілкуванням, а також визначає необхідність технологізації інтерактивного процесу і застосування комунікативних технологій у ситуації утрудненої міждуб'єктної взаємодії.

Тарасюк Н. О.

студентка IV курсу спеціальності «Психологія»

Національний університет «Острозька академія»

м. Острог, Рівненська область, Україна

ЗВ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ІЗ ФОРМУВАННЯМ СХИЛЬНОСТІ ДО ПСИХОСОМАТИКИ

Питання про оцінку впливу особливостей особистості хворого на ймовірність виникнення, розвитку та прогресування психосоматичного захворювання найчастіше розглядається в контексті концепції психоемоційного стресу і психічної травматизації особистості і її психічної адаптації в цілому. Варто відзначити, що одним з класичних положень психосоматики вважається становище, що інтенсивна негативна емоційна реакція, яка є сполучною ланкою в діяльності психологічної та соматичної сфер, в більшості випадків блокується діяльністю психологічних захистів особистості, в тому числі і шляхом соматизації [4, с. 7]. Безперечним є факт, що будь-які емоційні стани, особливо тривалі, затяжні негативні емоції супроводжуються змінами функціональних систем організму, в першу чергу серцево-судинної системи, і невіддільні від них. Фізіологічні системи організму включаються автоматично, поза волею людини. Це включення здійснюється як безумовний рефлекс, що виробився ще в доісторичний період життя людини.

Як відмічає російський психолог І. Г. Малкіна-Пих, психосоматичними реакціями називаються психічні реакції, що представляють собою психологічний захист, тобто соматизовані у відповідь на різного роду емоційні переживання. Вони формуються у випадках, коли людина спрямовує на себе свою психічну активність, будучи не в змозі направити її на зовнішній подразник. Інакше кажучи, людина спрямовує негативну енергію на самого себе і тим самим руйнує своє тіло. Як симптоми тут може бути все що завгодно, від легкого почервоніння до задухи. Згідно з основним постулатом психосоматики, в основі психосоматичного захворювання лежить реакція на емоційне переживання, що супроводжується функціональними змінами і патологічними порушеннями в органах [3, с. 9].

В останні роки в медичній та психологічній науках ведеться багато досліджень, результати яких свідчать про значну роль психоемоційних чинників у виникненні різних психосоматичних розладів, що проявляються характерними психосоматичними реакціями і симптомами. Досить часто супутньою межевою патологією для дітей, підлітків і дорослих є високий рівень афективної напруженості, невротичних розладів і депресивних станів [1, с. 99]. Однак до сих пір залишаються дискусійними питання, що стосуються природи і механізмів емоційного інтелекту (прояв емоційних реакцій за механіз-